

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра економічної теорії

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень
Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність – 051 «Економіка»
Освітня програма / спеціалізація – «Бізнес-економіка»
Статус дисципліни – за вибором студента

Викладач – Шевченко Людмила Степанівна,
д.е.н., професорка, завідувачка кафедри
економічної теорії

12 червня 2020 р.

Харків – 2020

Силабус навчальної дисципліни «Економічна діяльність у сфері вищої освіти» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнес-економіка» фінансово-правового факультету. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 9 с.

Розробник

Шевченко Людмила Степанівна – завідувачка кафедри економічної теорії,
докторка економічних наук, професорка

Гарант освітньої програми

Шевченко Людмила Степанівна – завідувачка кафедри економічної теорії,
докторка економічних наук, професорка

Затверджено на засіданні кафедри економічної теорії
(протокол № 10 від 12 червня 2020 р.)

Завідувачка кафедри Л. С. Шевченко

Дані про викладача

Назва навчальної дисципліни	Економічна діяльність у сфері вищої освіти
Вид навчальної дисципліни	За вибором студента.
Викладач	Шевченко Людмила Степанівна, д.е.н., професорка, завідувачка кафедри економічної теорії НЮУ імені Ярослава Мудрого.
Контактний телефон	+38 057 704 92 58
E-mail	shevchenko_ls@ukr.net , econom_theory@ukr.net
Консультації	Вівторок, середа, четвер – 13-00 – 14-00, Центральний корпус НЮУ, а. 224-225.
Онлайн консультації у Facebook:	Business Economics. Актуальна освіта в НЮУ імені Ярослава Мудрого: https://www.facebook.com/groups/701530796898235/ ; Нові економічні та управлінські спеціальності НЮУ імені Ярослава Мудрого: https://www.facebook.com/groups/196735574432249/ ; Consulting forever: https://www.facebook.com/groups/1429039653865820/ ; Economic Theory and Law: https://www.facebook.com/econtlaw.nlu/

Анотація навчальної дисципліни

Розкриваються сутність та соціально-економічні функції вищої освіти як соціального інституту. Аналізуються економічна природа вищої освіти як суспільно-приватного блага, приватний та суспільний ефекти навчання при здобутті вищої освіти. Досліджуються передумови формування соціальної відповідальності університетів та громадського контролю якості вищої освіти. З'ясовуються критерії інноваційного, дослідницького, підприємницького та цифрового університетів, зміст процесів комерціалізації результатів наукових досліджень та захисту інтелектуальної власності університету. Особлива увага приділяється системі стратегічного управління університетом. Послідовно розкриваються особливості маркетингової, кадрової, фінансової, міжнародної діяльності університетів. Опрацьовується світовий досвід корпоратизації державних університетів.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування системи наукових поглядів на форми і методи економічної діяльності у сфері вищої освіти, основних умінь і навичок управління інноваційним розвитком університету в умовах глобалізації освітнього простору.

Завдання:

- формування системи теоретичних знань щодо змісту вищої освіти та її соціально-економічних функцій;
- опанування інструментарію стратегічного аналізу, прогнозування та проведення форсайт-досліджень у сфері вищої освіти;
- поглиблення теоретичних знань та формування здатності до вибору оптимальної моделі розвитку університету: дослідницького, інноваційного, підприємницького, цифрового університету;
- оволодіння науковими підходами, практичними методами та прийомами розроблення та реалізації стратегії розвитку університету;
- набуття умінь із функціональної діагностики маркетингової, кадрової, фінансової

діяльності сучасного університету;

- оволодіння практичними методами комерціалізації результатів інноваційної діяльності та захисту інтелектуальної власності університетів;
- усвідомлення особливостей виходу національних ЗВО на міжнародні освітні ринки та впливу процесів транснаціоналізації на освітній простір України;
- формування сучасного розуміння перспектив упровадження елементів корпоративної моделі управління університетами в Україні.

Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми.

Міждисциплінарні зв'язки

Пререквізити: «Мікроекономіка», «Міжнародна економіка», «Міжнародний бізнес», «Менеджмент», «Маркетинг», «Економіка та фінанси підприємства».

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

- застосувати знання сучасної економічної науки для обґрунтування довгострокових пріоритетів вищої освіти, суспільних інтересів і ролі держави у розвитку вищої освіти;
- аргументувати економічну природу вищої освіти як суспільно-приватного блага, приватний та суспільний ефекти навчання при здобутті вищої освіти;
- сформулювати основні критерії інноваційного, дослідницького та підприємницького університетів;
- спрогнозувати вплив цифровізації економіки на розвиток університетської освіти в Україні;
- пояснити роль прогнозування та форсайт-досліджень у стратегічному плануванні та управлінні університетом;
- запропонувати заходи з оптимізації маркетингової та кадрової діяльності університетських організацій;
- здійснити аналіз основних моделей та альтернативних джерел фінансування європейських університетів, досягнення ними фінансової автономії;
- пояснити сутність процесів інтернаціоналізації, транснаціоналізації та глобалізації вищої освіти, причини утворення транснаціональних і глобальних університетів;
- проаналізувати світовий досвід корпоратизації (приватизації) державних університетів, передумови переходу до корпоративної моделі управління університетами в Україні;
- сформулювати власні переконання щодо принципів, методів і цінностей соціально відповідального університету.

Розклад занять з навчальної дисципліни на 2020/2021 н.р. для студентів денної форми навчання

Тиждень	Теми лекцій	Теми практичних занять	Теми самостійної роботи (есе або рефератів)
1.	1. Суспільні інтереси у сфері вищої освіти. Держава як гарант освітньої безпеки, формування та застосування ефективних норм освітнього права. 2. Вища освіта як		

	суспільно-приватне благо. Політика «розподілу витрат» на вищу освіту.		
2.	3. Соціальна відповідальність університетів та публічний (громадський) контроль якості освіти. 4.1. Інноваційний університет. Інновації в освіті.		
3.	4.2. Комерціалізація результатів інноваційної діяльності та захист інтелектуальної власності університетів.	1.1. Освіта як соціальний інститут. Соціально-економічні функції вищої освіти. <i>Література:</i> 1-4; 8; 12.	Четверта промислова революція та її вплив на розвиток університетської освіти.
4.	5. Підприємницький університет. Цифровий університет.	1.2. Суспільні інтереси в сфері вищої освіти. Освітня безпека суспільства. Освітнє право та його норми. <i>Література:</i> 1-4; 8; 12.	
5.	6.1. Візія, місія і цілі сучасного університету	2.1. Вища освіта як суспільно-приватне благо. <i>Література:</i> 8; 12.	
6.	6.2. Розроблення та реалізація стратегій університету.	2.2. Економічна доступність вищої освіти. Політика «розподілу витрат» на вищу освіту. <i>Література:</i> 1-4; 8; 12.	
7.	7.1. Виникнення та розвиток концепції освітнього маркетингу. Ринок освітніх послуг та його основні сегменти.	3. Соціальна відповідальність університетів та публічний (громадський) контроль якості освіти. <i>Література:</i> 7; 8; 11; 13.	Суспільний контроль за якістю освітніх послуг університетів. Соціальний звіт університету.
8.	7.2. Маркетинг ЗВО. Практика освітнього маркетингу за кордоном і в Україні.	Колоквіум	
9.	8. Кадрова діяльність університету.	4.1. Інноваційний університет. Інновації в освіті. <i>Література:</i> 8; 10.	Світовий досвід проведення форсайт-досліджень вищої освіти та перспективи його використання в Україні.
10.	9.1. Фінансування університетів: бюджетні та альтернативні джерела. Фінансова автономія університету.	4.2. Комерціалізація результатів інноваційної діяльності та захист інтелектуальної власності університетів. <i>Література:</i> 8; 10.	
11.	9.2. Ендавмент-фонди та їх роль у фінансуванні ЗВО. Основні моделі формування ендавмент-фондів.	5. Підприємницький університет. Цифровий університет. <i>Література:</i> 8; 10.	Університет як інтелектуальний підприємець: модель розвитку Університету Техасу

			в Остині, США.
		Колоквіум	
12.	10. Міжнародна діяльність університету. Транснаціоналізація та глобалізація вищої освіти.	6.1. Візія, місія і цілі сучасного університету. <i>Основна література:</i> 8; 10.	Роль стратегічного мислення та управління у сфері вищої освіти.
		6.2. Розроблення та реалізація стратегій університету. <i>Література:</i> 8; 10.	
13.	11. Сучасні проблеми корпоратизації та приватизації університетів.	7.1. Виникнення та розвиток концепції освітнього маркетингу. Ринок освітніх послуг та його основні сегменти. <i>Література:</i> 8.	Маркетингові війни: чи можливі вони у сфері вищої освіти?
		7.2. Маркетинг ЗВО. Практика освітнього маркетингу за кордоном і в Україні. <i>Література:</i> 8.	
14.		8.1. Контрактна політика університету. <i>Література:</i> 8.	
		8.2. Кадрові стратегії на внутрішніх ринках праці університетів. <i>Література:</i> 8.	Академічний інбридинг: чи слід фокусувати на ньому кадрову політику університету?
15.		9.1. Фінансування університетів: бюджетні та альтернативні джерела. Фінансова автономія університету. <i>Література:</i> 1-4; 5; 6; 8; 13.	Фінансова автономія українських університетів: міф чи реальність?
		9.2. Ендавмент-фонди та їх роль у фінансуванні ЗВО. Основні моделі формування ендавмент-фондів. <i>Література:</i> 9; 13.	
16.		10.1. Міжнародна діяльність університету. Основні етапи виходу національних ЗВО на міжнародні освітні ринки <i>Література:</i> 8.	Джерела конкурентних переваг університетів у XXI столітті.
		10.2. Транснаціональний і глобальний університети: сутність та основні моделі. <i>Література:</i> 8.	
17.		11.1. Корпоратизація державного університету: зміст поняття. Перехід до корпоративної моделі управління університетами в Україні.	

		<i>Література: 5; 6.</i>	
		11.2. Світовий досвід приватизації університетів. Злиття і поглинання у сфері вищої освіти. <i>Література: 5; 6.</i>	Злиття і поглинання у сфері вищої освіти: економічні причини, форми, наслідки.

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

- опрацювання нової наукової та навчальної літератури, статистичних даних та бухгалтерської звітності вітчизняних університетів, МОН України, матеріалів експертно-аналітичних центрів тощо;
- робота над нормативними документами з питань реформування системи вищої освіти в Україні;
- виконання практичних завдань, самотестування;
- написання есе та рефератів;
- підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції;
- участь у конкурсах студентських наукових праць;
- підготовка до практичних занять, колоквіумів та заліку.

Завдання та методичні рекомендації до самостійної роботи наведено у: Плани практичних занять і завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Економічна діяльність у сфері вищої освіти» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнес-економіка» / уклад. Л. С. Шевченко. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 73 с. URL:

Інформаційне забезпечення курсу

Нормативно-правові акти

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. Дата оновлення: 07.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 03.12.2019).
2. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 37-38. Ст. 2004. Дата оновлення: 06.06.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 03.12.2019).
3. Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти: Закон України від 18.12.2019 р. № 392-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392-20>
4. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 38-39. Ст. 380. Дата оновлення: 06.06.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 03.12.2019).

Література

5. Шевченко Л. С. Корпоратизація державних університетів: про що попереджають зарубіжні вчені? *Економічна теорія та право*. 2018. № 2 (33). С. 121-135. DOI: <https://doi.org/10.31359/2411-5584-2018-33-2-121>
6. Шевченко Л. С. Нова модель економічної діяльності чи приватизація університетів? *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2018. № 3. С. 516-522. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v3i26.143869>
7. Шевченко Л. С. Соціальна відповідальність у сфері вищої освіти. *Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку*: моногр. / А. М. Колот, О. А. Грیشнова та ін.; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Колота. Київ: КНЕУ, 2012. Розділ 7. С. 383-420.

8. Шевченко Л. С. Університетська освіта: економічні пріоритети та управління розвитком: монографія. Харків: Право, 2016. 188 с.

9. Шевченко Л.С. Фінансова автономія університету: світовий досвід для України. *Право та інновації*. 2015. № 1. С. 19-26.

10. Шевченко Л. С. Форсайт вищої освіти: актуальність для України. *Україна: аспекти праці*. 2014. № 3. С. 21-27.

11. Шевченко Л. С. Чи будуть упроваджені в українських університетах Системи честі? *Міжрегіональна науково-практична конференція молодих учених «Інституційне середовище становлення та розвитку правової економіки в Україні»*: матеріали конференції, 28 листопада 2017 р. / за загальною редакцією А. П. Гетьмана. Харків: Право, 2017. С. 128-131.

12. Shevchenko L. S. Accessibility in higher education in the context of implementation of the Law of Ukraine "On Higher Education". *Економічна теорія та право*. 2015. № 4. С. 88-97.

13. Shevchenko L.S. Endowment funds and social justice in educational field. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 7. С. 325-331.

14. Shevchenko L. S. Mergers and Acquisitions in Higher Education. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 11. С. 60-67.

Вимоги викладача

Студенти *повинні*: активно працювати на практичних заняттях: брати участь в обговоренні дискусійних питань та розробленні кейсів, повною мірою долучатися до активних форм навчання, використовувати різноманітні джерела з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії та різнобічного вивчення бізнес-процесів. Пропущені практичні заняття відпрацьовуються.

Студентам *рекомендується*: брати участь у *Facebook* лекторіумі та *Facebook* тренінгах, наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка кафедри, написанні наукових статей і рефератів.

Викладач *бере до уваги* інші навчальні та наукові здобутки студента, що підтверджені документально (грамоти, дипломи, сертифікати тощо).

Обов'язковою вимогою є дотримання студентами норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» ([https://nlu.edu.ua/files/norm doc/kodeks akademichnoyi etyky.pdf](https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf)).

Під час аудиторних занять прошу використовувати гаджети тільки у навчальних цілях (наприклад, для перегляду презентацій лекції). Дозволяється користуватися ноутбуками і планшетами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації. Можна приносити із собою питну воду. В разі нагальної потреби можна виходити з аудиторії, не заважаючи при цьому викладачу та іншим студентам.

Контрольні заходи результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Економічна діяльність у сфері вищої освіти» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Видами *поточного контролю* знань студентів є:

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, розв'язання практичних завдань або задач, захист кейсу, підготовка і захист реферату за ініціативи студента, peer review, контрольна робота. За результатами практичних занять із кожного з трьох модулів розраховується середньоарифметична кількість балів (максимальна оцінка – 10 балів), що включається до підсумкової оцінки знань;

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної

дисципліни на колоквіумах. Проводяться два колоквіуми. Максимальна оцінка з кожного колоквіуму становить 30 балів.

Протягом семестру студенти виконують завдання для самостійної роботи (підготовка усної доповіді, презентації, есе, реферату тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 10.

Формою *підсумкового контролю* знань студентів з дисципліни є залік, що виставляється на основі результатів поточного контролю та виконання завдань самостійної роботи. Мінімальна кількість балів, за якої студент отримує залік, становить 60 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів

Поточний контроль					Самостійна робота студентів	Разом
Практичні заняття			Колоквіуми			
Модуль № 1	Модуль № 2	Модуль № 3	Колоквіум № 1	Колоквіум № 2		
max 10	max 10	max 10	max 30	max 30	max 10	max 100

Шкала підсумкової оцінки знань студентів

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	Зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	Зараховано	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	Зараховано	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	Не зараховано	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34